

Smernice za uporabo IKT pri predmetu DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA (DKE)

Pavla Karba, Zavod RS za šolstvo

Delovna verzija št. 3, april 2015

A) IZPIS IZ UN VEZAN NA UPORABO IKT IN VKLJUČEVANJE KOMPETENC

IZPIS IZ UN VEZAN NA UPORABO IKT IN VKLJUČEVANJE KOMPETENC (OŠ)

Uvod

Učenci pri pouku DKE razvijajo digitalno zmožnost na način, da je uporaba informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) v podporo realizaciji ciljev in standardov učnega načrta. Digitalne zmožnosti učenci razvijajo z:

- iskanjem, zbiranjem, obdelovanjem in vrednotenjem podatkov in informacij (kritično mišljenje),
- komuniciranjem in sodelovanjem na daljavo (digitalno državljanstvo),
- upoštevanjem varne rabe, pravnih in etičnih načel uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije (informacijska pismenost),
- s pripravo in objavo e-gradiv.

Z uporabo IKT pri pouku DKE spodbujamo:

- zmožnost spoznavanja/odkrivanja globalnih izzivov/problemov človeštva in vključevanje v razreševanje le-teh (z uporabo spletnih storitev za komuniciranje, kot npr. e-pošta, socialna omrežja, blogi, forumi, spletne akcije/apeli itd.),
- splošno razgledanost (uporabe spletnih slovarjev, seznanjanja z aktualnimi dogodki v medijih itd.),
- razvijanje medkulturne zmožnosti in globalnega delovanja (učenci na šoli razpišejo organiziranje humanitarne akcije za vrstnike iz socialno-ogroženih okolij; z izbranimi videoposnetki ozaveščajo življenje vrstnikov na ogroženih/vojnih območjih; soočajo se z izvirnimi okoliščinami, spoznavajo kulturo, običaje, navade, nebesedno komunikacijo drugih kulturnih skupnosti itd.),
- besedno-glasovno in vizualno ustvarjalnost učencev (npr. izdelava stripov, kampanj in reklam, spletnih strani, podcastov z uporabo različnih spletnih aplikacij itd.),

- sodelovalno razvijanje stališč o etično spornih temah in prakticiranje aktivnega demokratičnega državljanstva (npr. sodelovanje v kampanjah nevladne organizacije Amnesty International za boj proti kršenju človekovih pravic – pisanje apelov, vključevanje v mednarodna šolska partnerstva itd.).

Vključevanje IKT v pouk je smiselno le če:

- prispeva k lažjemu in globljemu razumevanju učnih vsebin;
- spodbuja motivacijo za državljansko delovanje (uporabo-practiciranje spoznanj v vsakdanjih življenjskih situacijah – aktivno demokratično državljanstvo);
- krepi državljansko zavest o potrebah in izzivih predvsem kako »znati, narediti, biti in sobivati« v globalni družbi 21. stoletja;
Učitelj naj pri načrtovanju in izvedbi pouka vključi učence v skupni razmislek o:
 - prednostih, ki jih prinaša IKT tako z vidika realizacije ciljev, učnih vsebin in načinov preverjanja (in formativnega spremljanja) znanja;
 - prednostih, ki jih omogoča IKT z vidika inkluzivne pedagogike (med drugim tudi pri vključevanju otrok priseljencev in njihovih staršev).Razmisli naj o možnostih izbere primerne učnega in programska okolja za razvijanje državljanske pismenosti pri učencih.

Vključevanje IKT v pouk DKE je v učnem načrtu (UN DDE 2011) neposredno zapisana v didaktičnih priporočilih na strani 20 – » Učitelj naj spodbuja uporabo sodobne informacijsko komunikacijske tehnologije.«_Posredno prepoznamo možnosti vključevanja IKT v pouk DKE na več mestih v vseh strukturalnih elementih učnega načrta.

Primeri:

1. Poglavje splošnih ciljev, ki poudarjajo naj se pri učencih spodbuja (str. 6-7)

- *»razprava o sobivanju različnih ljudi in družbenih skupin,*
- *spremljanje aktualnih družbenih, političnih, ekonomskih in ekoloških vprašanj,*
- *premislek o razmerah, v katerih živijo ljudje v različnih delih sveta, in o obetih za njihovo prihodnost,*
- *prepoznavanje kršitev človekovih ali otrokovih pravic v medijskih zgodbah in v vsakdanjem življenju,*
- *raba načel javnega razpravljanja in argumentiranja,*
- *razprava o konfliktu pravic,*
- *priprava na sodelovanje v volitvah in na odgovorno ter kritično državljanstvo,*

- *spodbujanje in omogočanje udeležbe učencev v državljskih akcijah in dejavnostih civilne družbe v lokalnem okolju,*
- *izvajanje humanitarnih dejavnosti v okviru šole in lokalne skupnosti,«*

OPOMBA: *za kakovostno realizacijo izpostavljenih splošnih ciljev priporočamo učiteljem uporabo IKT (na primer: delo v spletni učilnici za predmet, kjer lahko učenci razpravljajo o aktualni tematiki v forumih; z uporabo spleta načrtujejo in organizirajo humanitarne akcije in druge oblike aktivnega državljskega vključevanja v družbeno življenje na šoli in izven nje; pri uporabi komunikativnih in učnih spletnih orodjih razvijajo veščine uporabe net-etike...).*

2. Vsebinski sklopi v okviru operativnih ciljev kot so:

- *»V medijskih sporočilih in v vsakdanjem življenju spoznajo stereotipe in predsodke ter razvijajo kritičen odnos do njih (str. 8)*
- *Razvijajo sposobnost za izražanje stališč (str. 9)*
- *Seznanijo se z značilnostmi in zgradbo države (str. 9)*
- *Učenci na primerih spoznavajo stanje človekovih pravic v Sloveniji in v svetu (str. 10)*
- *Učenci razvijajo občutljivost za kršitve človekovih pravic in motivacijo za njihovo varovanje (str. 10)*
- *Učenci se seznanjajo z delovanjem nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za uveljavljanje človekovih in otrokovih pravic (str. 11)*
- *Učenci na primerih spoznajo vlogo medijev pri odkrivanju zlorab politične moči. Seznanijo se s ključnimi mediji v Sloveniji. Razvijajo kritično pismenost v zvezi z mediji (str. 12-13)*
- *Učenci se seznanijo z nekaterimi ekonomskimi pojmi (str. 13)*
- *Učenci pridobijo osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi (str. 13)*
- *Učenci pridobijo informacije o ciljih in delovanju organizacij: OZN, NATO in OECD (str. 13)*
- *Učenci na primerih spoznavajo globalizacijo (str. 14)*

- *Učenci spoznavaajo aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace itd.). Razvijajo motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj (str. 14)«*

3. Standardi znanja kot so:

- ***V opisih dogodkov v medijih prepozna kršitve človekovih pravic (str. 16)***
- *V konkretnih dogodkih prepozna konflikt pravic (str. 16)*
- ***Pojasni vlogo, ki jo imajo mediji v političnem procesu (prostor javne razprave in nadzor nad oblastjo) (str. 18)***
- ***Poimenuje najpomembnejše medije v državi in lokalni skupnosti.***
- *Pojasni širšo vlogo medijev v sodobni družbi (obveščanje, izobraževanje, zabava).*
- *Pojasni pomen medijske svobode in navede razloge, zakaj je ta svoboda vendarle omejena (varovanje zasebnosti).*
- *Opredeli pojme kapital, kapitalizem, dobiček, delnica*
- ***Opiše cilje in delovanje mednarodnih organizacij OZN, OECD, NATO.***
- *Poimenuje glavna središča politične in gospodarske moči na planetu. Opiše, kako se razmerja med njimi spreminjajo.*

4. Didaktična priporočila kot so:

- *Učitelj naj spodbuja uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije; sodelovanje z ustanovami, vladnimi in nevladnimi organizacijami (predstavniki civilne družbe) in društvi v ožjem in širšem okolju.*
- *Učitelj naj spodbuja predstavitev vsebin z uporabo IT (str. 20).*
- *Učitelj se naj medpredmetno povezuje tudi z IKT in izbirnim predmetom vzgoja za medije (str. 21).*

B) DODATNI DIDAKTIČNI NAPOTKI ZA UPORABO IKT PRI PREDMETU DKE

B.1. Pregled izbranih (možnih) dejavnosti učencev z osmišljeno uporabo IKT

- spletna publikacija o učenju človekovih pravic ([http:// tiny.cc/z064nw](http://tiny.cc/z064nw) (ChartaNostra);
- spletna aplikacija Ustava RS v stripu (<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/PoliticiSistem/URS/UstavaVStripu>);

V projektu Inovativna pedagogika so učenci predmeta DKE izvajali dejavnosti z uporabo IKT. Navajamo primere:

7. RAZRED:

- v spletni učilnici predmeta so individualno reševali delovni list: Kdo sem?,
- na spletni strani www.safe.si so si ogledovali posnetke o razlikah med vrstniki,
- v spletni vprašalnik na Simos so zapisovali odgovore o stereotipih, predsodkih, konfliktnih in o spletnem komuniciranju med ljudmi,
- v programu x-mind izdelovali miselni vzorec na obravnavano temo,
- na spletni strani šole so poiskali šolska pravila, jih po skupinah kritično pokomentirali in strnili v skupni zapis v googlov dokument v spletni učilnici,
- na povezavi <http://www.youtube.com/watch?v=3k54E5icadQ> so si ogledali izsek iz filma Slovenija na barikadah in izdelali časovni trak osamosvajanja,
- na spletni strani <http://www.us-rs.si/strip> so izpisali neznane besede in zanje poiskali razlage v e-slovarjih,
- s pomočjo e-gradiva: Vladni portal za otroke [Državna ureditev](http://www.dz-rs.si/ureditev) so izdelali shematski prikaz delovanja demokratične države,
- s pomočjo spletne strani <http://europa.eu> ali Aplikacija Socrative so odgovarjali na vprašanja o simbolih in praznikih v RS in EU,
- s pomočjo filma na povezavi <https://www.youtube.com/watch?v=3hGeOBam7ug> so prepoznali in zapisali cilje in načela EU,
- iz e-dokumenta [Človekove pravice](http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf) so izpisali temeljne človekove pravice in zapis shranili v spletno učilnico predmeta,
- iz spletne strani <http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf> so v googlov dokument izpisali pravice državljanov,
- na spletni strani <http://www.amnesty.si/i7/sola-clovekovih-pravic/gradivo/23-multimedija.html> so odkrivali grobo kršenje 25. člena Splošne deklaracije o človekovih pravicah,
- v člankih na povezavi [Kršenje človekovih pravic](http://www.amnesty.si) ALI [http://www.amnesty.si](http://www.varuh-rs.si) ALI <http://www.varuh-rs.si> (človekove in otrokove pravice) so ugotavljali vrste kršitev in pisali komentarje,
- na i-tabli so povezovali kršitve z ustanovami, ki so jih dolžne reševati,
- s tablico, uporabo programov (Power Point, Prezi, x-mind) so izdelali predstavitev – miselni vzorec o verstvih.

8. RAZRED:

- na spletni strani: www.semic.si ali <http://www.crna.si> so poiskali podatke o lokalni samoupravi v občini in zapise objavili v spletni učilnici predmeta,
- s pomočjo IKT orodij (tablica – dokument v oblaku, fotoaparat, snemalnik, program za izdelovanje sloganov...) so izdelali volilni program, program kampanje in soočenja,
- na spletnih straneh <http://www.us-rs.si/strip>; in Infodrom: Parlammet. Infodrom: Kaj dela predsednik države? so odkrivali veje oblasti in njihove pristojnosti,

- s pomočjo QR kode – povezava do članka ALI <https://www.google.si>; Infodrom: Zakaj novinarstvu rečemo tudi četrta veja oblasti? Infodrom: Spletne prevare. ALI <https://www.google.si>; (SSKJ, slovarji itn.) e-listovnik so prebrali članek in izpisali dejstva in mnenja,
- iz spletne strani <http://www.us-rs.si/strip> ALI <http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf> so izpisali ekonomske in socialne pravice in razvijali stališča v zvezi z njimi,
- s pomočjo spletne strani <https://www.google.si>; (SSKJ, slovarji itn.) so razlagali ekonomske pojme,
- v spletni učilnici predmeta so s programom Excel analizirali vzorec anonimne plačilne liste,
- na Youtube: Onesnaževanje okolja – GFML so spoznavali okoljske globalne probleme in jih komentirali,
- na temo izbranega globalnega problema so po navodilih izdelali projektno nalogo (urejevalnik besedil, program Excel...) in jo objavili v spletni učilnici predmeta,
- komentarje o globalnih izbranih problemih in iskanju rešitev zanje so objavili na spletni strani šole.

Prikazane aktivnosti so učenci izvajali pri pouku (občasno so jih končevali in poglobljali doma – diferencirano domače delo). Izvajanje je potekalo individualno, v dvojicah ali v skupinah. Izbrana oblika izvedbe (v eni učni uri, so se oblike izvedbe menjavale) je bila povezana s cilji (vsebinskimi, proceduralnimi in odnosnimi) možnostmi programskega okolja pa tudi z interesi učencev.

B.2. Seznam oz. dostop do obstoječih e-gradiv in e-storitev za predmet DKE

Ob zgoraj navedenih spletnih naslovih priporočamo Priročnik - **Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi - Domovinska in državljanska kultura in etika (še posebej prispevek Aktivna raba informacijsko-komunikacijske tehnologije avtorjev *Dejana Kokola in Boštjana Majeriča*, str. 43 - 48**. V priročniku so navedena tudi IKT orodja in spletni viri za pouk predmeta. **Priročnik je dosegljiv na spletni strani ZRSS – digitalna knjižnica ZRSS na naslovu:**

http://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Posodobitve_pouka_v_osnovnošolski_praksi_DOMOVINSKA_IN_DRŽAVLJANSKA_KULTURA_IN_ETIKA_1.del/

http://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Posodobitve_pouka_v_osnovnošolski_praksi_DOMOVINSKA_IN_DRŽAVLJANSKA_KULTURA_IN_ETIKA_2.del/